

Kaip sukurti namo ir aplinkos darną

Tekstas ir nuotraukos > kraštovaizdžio dizainerės **Astos Grabauskienės**

ARTIMOJI NAMO ERDVĖ YRA Tarsi ARCHITEKTŪROS IR TOLIMESNIO KRAŠTOVAIZDŽIO JUNGTIS, Tarsi SLENKSTIS ŠIAPUS IR ANAPUS SKLYPO RIBOS. JI TURI NE TIK PRATĖSTI VYRAUJANTĮ ARCHITEKTŪROS STILIŲ, BET IR TIESIOGIAI SUSIETI ARCHITEKTŪRĄ SU KRAŠTOVAIZDŽIU. TINKAMAI SUKURTA NAMO APLINKA – TAI TARYTUM TOBULAI DERANTIS DRABUŽIS. JOJE TURĖTŲ SUBTILIAI ATSIKARTOTI NE TIK STATINIO ARCHITEKTŪROS STILIUS, BET IR JO PROPORCIJOS, STRUKTŪRA, MEDŽIAGIŠKUMAS, SPALVOS, ARCHITEKTŪROS DETALĖS. MAŽA TO, KURIANT JUNGTĮ TARP NAMO IR TOLIMESNIOJO KRAŠTOVAIZDŽIO, BŪTINA ATSIŽVELGTI Į SKLYPO RELJEFĄ, LINIJAS, VAIZDŲ MODELIAVIMĄ IR DAUGELĮ KITŲ DALYKŲ.

Artimiausioje namo erdvėje išdėstytos terasos, takai – tarsi namo cokolio šaša.

Apie stilių ir jo derinimo taisykles daugiau mažiau išmano visi, tačiau, atėjus laikui kurti sodą, visas stiliaus subtilybių išmanymas kažkur pranyksta ir pasitenkinama šabloniniais aplinkos tvarkymo pavyzdžiais. Ar tai būtų ekstravagantiškas stiklo ir betono statinys, ar tradicinis klinkerio „mūrinukas“, ar klasika alsuojantis kūrinys su kolonomis – šalia vis tiek išvysis tą pačią viską suniveliojančią akmenų ir spygliuočių „kompoziciją“, nors sodas – tai ne viena ar dvi kompozicijos, tai – visa erdvių išdėstymo sistema su savo turiniu ir forma.

STILIŲ DARNA

Sodo kūrimo abėcėlė tarsi paprasta: aplink klasikinį namą dažniausiai planuojamos klasikinės simetriją pagrįstos erdvių formos, aplink modernų – tenka kurti asimetrinę erdvių kompoziciją, planuoti šiuolaikiškus gėlynus, priderinti kitus atitinkamus atributus, o tam reikia kur kas daugiau pastangų. Tačiau dažnai namo architektūros stilius nėra toks akivaizdus, o supanti aplink nėra itin įpareigojanti (nei ypatingo vaizdo, nei šlaito – tik aukšta tvora aplinkui). Tuomet iš tiesų atsiranda didesnė stiliaus interpretacijos laisvė, gal net galimybė imtis kažko

egzotiško, bet sykiu kyla ir pavojus sutalpinti sode viską, kas matyta žurnaluose: juk norisi ir bonsų, ir rožėmis apsvijusių anglišku pergolių, ir jurginų, kaip pas močiutę kaime. Čia praverstų nors šiokia tokia kūrybinė drausmė: reikėtų į savo aplinką pažvelgti tarsi iš šalies ir pamėginti suvokti, kokią temą diktuoja architektūra. Pavyzdžiui, šalia stūkso miškas arba kaip sodas atrodys iš gatvės pusės, ar jis įsilies į bendrą kontekstą? Kartais, ko gera, geriau apsistoti ties tradicine tujų gyvatvore, jei tokia šiaip ar taip žaliuoja pas visus kaimynus.

PROPORCIJOS IR FORMOS

Proporcijos – svarbiausias dalykas. Taip yra pasakęs ir garsusis danų dizaineris Arne Jacobsenas. Perfrazuojant net būtų galima teigti – geriau prastesnės medžiagos nei prastos proporcijos. Bet kaip žinoti, kokio pločio takas būtų ne tik funkcionalus, bet ir tiktų prie statinio proporcijų? Kokio dydžio ir formos terasa būtų patogi ir atrodytų organiškai namo dalis?

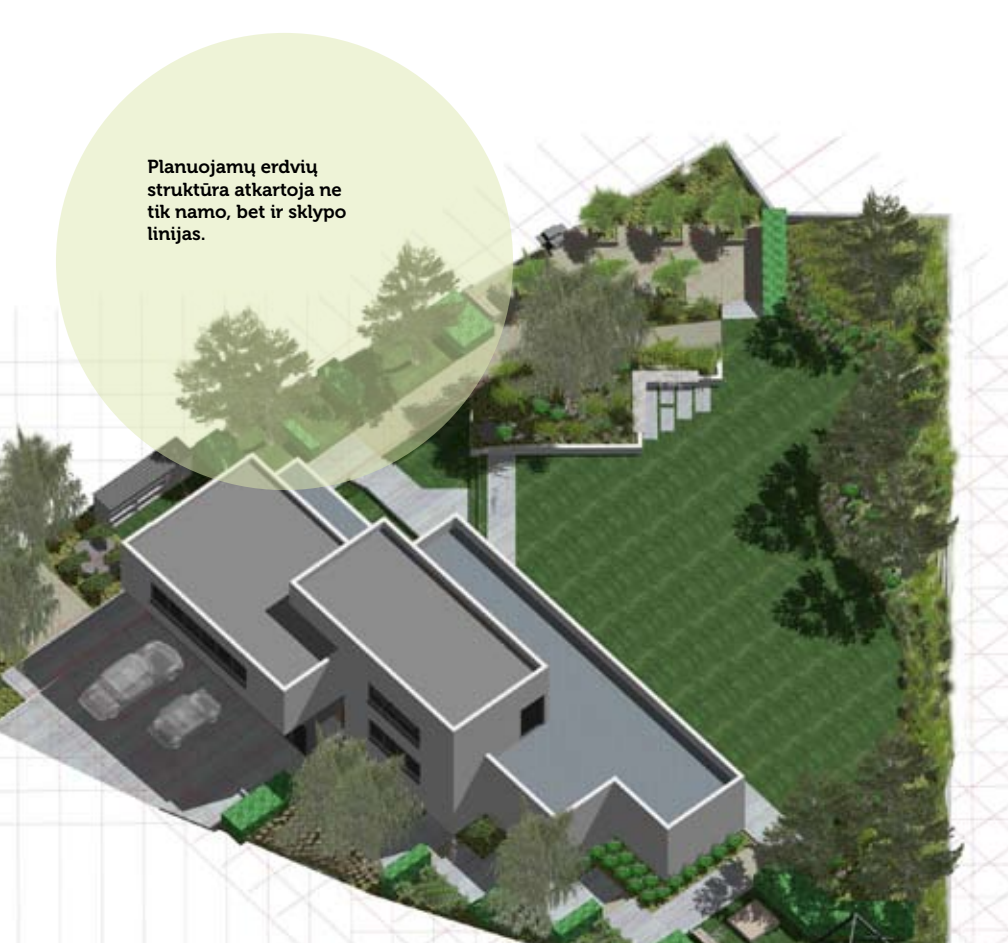
Šią užduotį dažnai palengvina ant sklypo plano braižomas įvairių tipų ir įvairaus sudėtingumo tinklelis. Tinklelio žingsnis turi atkartoti namo elementų (langu nišų, tūrių ar iškyšų) proporcijas. Tai padeda suplanuoti harmoningas erdves, išlaikyti tam tikrą elementų ritmą, formų vienišumą. Dažnai sodo erdvių struktūra kuriama kūrybiškai atkartojant statinio linijas, proporcijas, struktūrą. Bet tai – jau specialistų daržas...

O paprasčiausias dalykas, kurį galėtų padaryti kiekvienas harmoningesnės aplinkos siekiantis šeimininkas, – namo sienų, iškyšų, langų kraštų linijas pabandyti pratęsti sode. Pavyzdžiui, gėlynų kraštas galėtų lygiuoti arba prasidėti sulig lango šonu, takas – sulig namo iškyša. Lango arba jo segmento plotis galbūt galėtų atitikti tako plotį arba atsikartoti kitose sodo struktūrose. Bet kuri linija tiesiog turėtų turėti logišką pradžią ir pabaigą. Be to, nereikėtų pamiršti ir apie trečiąjį matmenį – aukštį. Pavėsinės ar pakeltos lysvės aukštį turėtų lemti ne tik funkcionalumas, bet ir jų sąsaja su statiniu bei visu erdvių komponavimu.

Sodo erdvių struktūra turėtų būti kuriama kūrybiškai atkartojant statinio linijas, proporcijas, struktūrą.

Planuojamų erdvių struktūra atkartoja ne tik namo, bet ir sklypo linijas.

MEDŽIAGIŠKUMAS IR SPALVOS

Medžiagiškumas ir spalvos – turbūt akivaizdžiausias architektūros ir aplinkos vienovę kuriantis veiksnys. Pavyzdžiui, subtilus fasado medžiagų ar jų spalvų atkartojimas sode gali padėti sukurti sodo, kaip natūralios namo tąsos, įspūdį. Kita vertus, įdomiai dera kontrastuojančios medžiagos – prie smulkiomis plytelėmis dengto fasado išklotos stambių plytelių takas, prie glotnaus paviršiaus derinamas rupus. Tačiau jei namo apdailai naudotos kelios medžiagos, kietų dangų ir mažosios architektūros medžiagų įvairovę derėtų kuo labiau sumažinti. Reikėtų įvertinti ir vieną svarbiausių aplinkos kūrimo medžiagų – augalus. Juk jie ne tik žali – lapijos atspalviai gali apimti visą spalvų paletę: nuo melsvai žalios iki gelsvai žalios, raudonos, oranžinės ar rudos. Lapai gali būti ir stambūs, ir smulkūs, įvairios formos, ruplėto, blizgaus ar lyg aksomas glotnaus paviršiaus, o kur dar žiedų spalvos! Vieni augalai kurs paslaptinę miško, kiti – pajūrio ar žydinčių pievų nuotaiką. Bet svarbiausia – renkantis augalus, reikia atsižvelgti į tai, kokie jie derėtų prie namo stiliaus ir kokią jungtį su aplinka siekiama sukurti kitapus sklypo ribų. Jei norisi tolimąjį kraštovaizdį įkomponuoti į savo sodą, galbūt vertėtų rinktis neutraleresnius augalus, kurie vizualiai papildytų augančius už sklypo ribų; jei norisi atsiriboti nuo nepatrauklaus vaizdo – kaip tik tiks ryškesni, stambesni, dėmesį traukiantys augalai.

Laužytos namo linijos padeda subtiliai formuoti ir artimiausios aplinkos erdves.

DETALIŲ SVARBA

Vis dėlto galutinis rezultatas, kaip pavyks namo architektūrą susieti su aplinka, labiausiai priklauso nuo smulkiausių detalių: kuria kryptimi išklotos terasos lentos, kokia jos šonų apdaila, koks laiptų turėklas ar tako trinkelėlių raštas, kaip tai pakeis visos erdvės įspūdį? Prie tradicinio namo labiau derės iki galo suformuoti, detalesni sodo elementai, prie šiuolaikiško – abstraktesni, lakoniški, prie kaimiško stiliaus trobesio – sen-dinti stambesni, šiurkštaus paviršiaus. Visi atidžiai suplanuoti kraštovaizdžio struktūros elementai, ypač artimos aplinkos, tarsi pratęsia namo cokolį ir padeda architektūrai įsilieti į kraštovaizdį, o supančiai aplinkai – atsiskleisti naujomis spalvomis. Juntama darni architektūros ir ją supančios aplinkos sąsaja – tai, be abejonės, ir pagarbos architektūrai bei aplinkai išraiška. ■